VERBOND PK
Maakt het veilig!

Vijf jaar safety checks

Samen werken aan veiligheid met het Verbond Papier & Karton

COLOFON

Uitgave
Verbond Papier & Karton
www.verbondpk.nl
info@verbondpk.nl
Tel: 020-6543055

Redactie
Erwin Heijnsbroek
Rutger van Dijk

Vormgeving en drukwerk
MultiCopy The Communication Company, Hoofddorp

Fotografie
Nieuwe Beelden Makers en aangeleverd

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere wijze, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met grote zorg samengesteld. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor onjuistheden.

© 2015, Verbond Papier & Karton

Inhoud

Voorwoord 5

We werken samen aan veiligheid 6

Zo werkt een safety check 8

Extra aandacht voor... 12

Safety checker aan het woord: Rand Hamam 14

Vijf jaar safety checks: we maken de balans op 16

Vrijwillig maar niet vrijblijvend *column Hans van Schaik* 19

Safety checks dragen bij aan daling aantal ongevallen 22

'Mooie doelstelling om de sector in 2020 ongevalsvrij te laten zijn' 24
Dubbelinterview Jos Manders en Corné Sterke

We gaan door! 27

In dit boekje is een aantal citaten opgenomen. Zij houden geen verband met het artikel op dezelfde pagina, maar zijn in willekeurige volgorde vermeld.

In onderstaand overzicht staan de thema's en oplossingsrichtingen waaraan het Verbond Papier & Karton werkt.

Voorwoord

De Nederlandse papier-, (golf)karton- en verpakkingssector werkt intensief samen aan goede en veilige arbeidsomstandigheden. In de loop van de jaren ontstond een unieke samenwerkingsvorm: het Verbond Papier & Karton. Hierin werken werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers in samenspraak met inspectie SZW aan ontwikkeling van een gezamenlijke visie en aan afstemming van verbeterprogramma's op het gebied van veilig werken. In dit overleg worden doelen en middelen geformuleerd, die met name gericht zijn op beïnvloeding van menselijk handelen en verbetering van veilig gedrag. Hiermee wordt gewerkt aan een sector waarin op veiligheid niet wordt bezuinigd.

De laatste jaren is een aantal instrumenten ontwikkeld waarmee inhoudelijk kennis is gebundeld. Als voorbeeld noem ik de sectorale arbo-catalogus, waarin we uitgaan van de best beschikbare oplossingen en in veel gevallen verder gaan dan strikt gezien wettelijk verplicht is. Zo voldoen we niet alleen aan de geldende wetgeving, maar wordt ook procesverbetering (efficiency) nagestreefd. Daarnaast zijn er branche-RI&E's beschikbaar om risico's goed in kaart te brengen en wordt gezamenlijk projectmatig gewerkt aan complexere risico's, zoals machineveiligheid.

Met het verbeteren van de arbeidsveiligheid verschuift de aandacht van techniek naar steeds meer aandacht voor proces/organisatie en aandacht voor onze medewerkers. De beeldvorming is veranderd van lineair denken (eerst techniek, vervolgens proces en dan resteert 'gedrag') naar denken in iteratieve processen die de onderlinge afhankelijkheid van de drie gebieden onderkennen. Hierdoor blijven we inspelen op de actualiteit door gebruik te maken van nieuwe technieken, samenwerkingsvormen en inzichten.

Enkele jaren geleden startten we met safety checks. Met deze bedrijfsbezoeken helpen arbo-specialisten collega-bedrijven met een veiligheidskundig advies. Met de safety checks is de afgelopen vijf jaar met succes invulling gegeven aan horizontaal toezicht. In dit boek doen we verslag van onze activiteiten en lichten we toe hoe het safetycheckprogramma past in de totaalaanpak van onze branche.

Samen werken aan veiligheid heeft een positieve klank in onze sector. We zijn trots op de resultaten die we samen bereiken, maar spreken tegelijkertijd de ambitie uit om te blijven verbeteren vanuit het arbo-domein. Ieder ongeval blijft er immers één teveel.

Henk Lingbeek
Voorzitter Verbond Papier & Karton

‘De safety check is een steeds effectiever middel dat management en medewerkers continu bewust maakt van ieders persoonlijke verantwoordelijkheid voor veilig werken.’

Toon Schrijver, directeur Vereniging Golfkarton

We werken samen aan veiligheid

In het Verbond Papier & Karton werken de brancheorganisaties Kartoflex, Vereniging Golfkarton en de Vereniging van Nederlandse Papier- en kartonfabrieken (VNP) samen met de vakbonden FNV Procesindustrie, FNV Kiem, CNV en De Unie aan een veilige en gezonde papier-, (golf)karton- en verpakkingssector.

Het Verbond Papier & Karton hecht sterk aan een goede relatie met inspectie SZW. Hoewel onze sector niet als prioritair te boek staat, neemt iSZW deel in het bestuur van het Verbond en levert daar een constructieve bijdrage.

Participatie in diverse netwerken en samenwerkingsverbanden karakteriseert het Verbond: in de Commissie Arbowet (VNO-NCW), het Zero Accidents Netwerk (TNO), SCCM en het Platform Branchespecialisten is het vertegenwoordigd.

Het Verbond wordt geleid door een dagelijks bestuur dat viermaal per jaar bijeenkomt en een bestuur dat ieder halfjaar vergadert. In het Verbond is Erwin Heijnsbroek als inhoudelijk en bestuurlijk coördinator actief.

De intensieve samenwerking heeft er mede toe geleid dat over arbo-zaken niet aan de cao-tafel wordt onderhandeld. Op het gebied van veiligheid wordt niet geconcurreerd, maar samengewerkt, zodat bedrijven optimaal profiteren van procesverbeteringen die vanuit arbo worden geïnitieerd en van het professionele imago dat de sector hiermee opbouwt.

Zo werkt een safety check

Eén van de initiatieven die bijdraagt aan het verbeteren van de arbeidsveiligheid is het programma van safety checks. Een safety check is een veiligheidskundig advies dat tijdens een bedrijfsbezoek door arbo-specialisten uit de branche aan een collega-bedrijf wordt gegeven.

Het doel van een safety check is om op bedrijfsniveau de samenwerking – wat betreft arbeidsveiligheid – te stimuleren. Bedrijven geven zich op voor een vrijwillige controle, waarbij tijdens een rondgang door het bedrijf gekeken wordt naar alle aspecten van veiligheid. Tijdens het bezoek beoordeelt het team zaken als de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), machineveiligheid, valgevaar en het werken met heftrucks.

Zichtbaar op de werkvloer
De personen die de check uitvoeren maken tijdens een bedrijfsbezoek een momentopname van de mate waarin het onderwerp 'veiligheid' zichtbaar is op de werkvloer. Het bezoek begint en eindigt met een gesprek met de directie, waarbij ook een vertegenwoordiger van de ondernemingsraad aanwezig is. Tijdens het afsluitende gesprek presenteren de safety checkers hun bevindingen en geven zij veiligheidskundig advies.

Het gaat bij een safety check niet om het behalen van een score, maar om de uitwisseling van kennis tussen bedrijven. Kennisuitwisseling die tot stand komt door met vreemde ogen te kijken naar werkwijzen, installaties en situaties. Het bezoekende team is opgeleid om verbeterpunten te signaleren en het bedrijf te adviseren over oplossingen. Door te benoemen wat zij ziet, ontstaat een dialoog over knelpunten en oplossingen waar de safety checker en het bezochte bedrijf baat bij hebben. Kort na de safety check volgt een rapportage, inclusief foto's en praktische adviezen. De deelnemende bedrijven zijn positief over de waarde van de safety check en tijdens herhaalbezoeken blijkt dat veel vooruitgang wordt geboekt.

Constructieve dialoog
Het rapport is slechts een onderdeel van het safetycheckproces. Tijdens het bezoek gaat het vooral om een constructieve dialoog tussen de bezoeker(s) en het bezochte bedrijf. Afhankelijk van de bedrijfssituatie kan tijdens een safety check worden besloten de tijdsverdeling per aandachtsgebied aan te passen aan de specifieke situatie in het bedrijf.

Deze vrijheid is belangrijk om een bedrijf goed te kunnen adviseren. Een bedrijf dat zelf een duidelijk beeld heeft van een knelpunt of – anderzijds – al weet dat een aspect goed geregeld is, heeft meer aan een advies dat gericht is op een volgende stap dan op een uitgebreide bevestiging van hetgeen al bekend is.

'De met veel expertise uitgevoerde safety checks zijn een geweldig middel om op het gebied van arbeidsomstandigheden een spiegel voorgehouden te krijgen zonder dat je ergens op wordt afgerekend. Je wordt er alleen maar beter van en het is nog leuk ook!'

Arjen van de Werve, directeur Stempher

Steeds professioneler

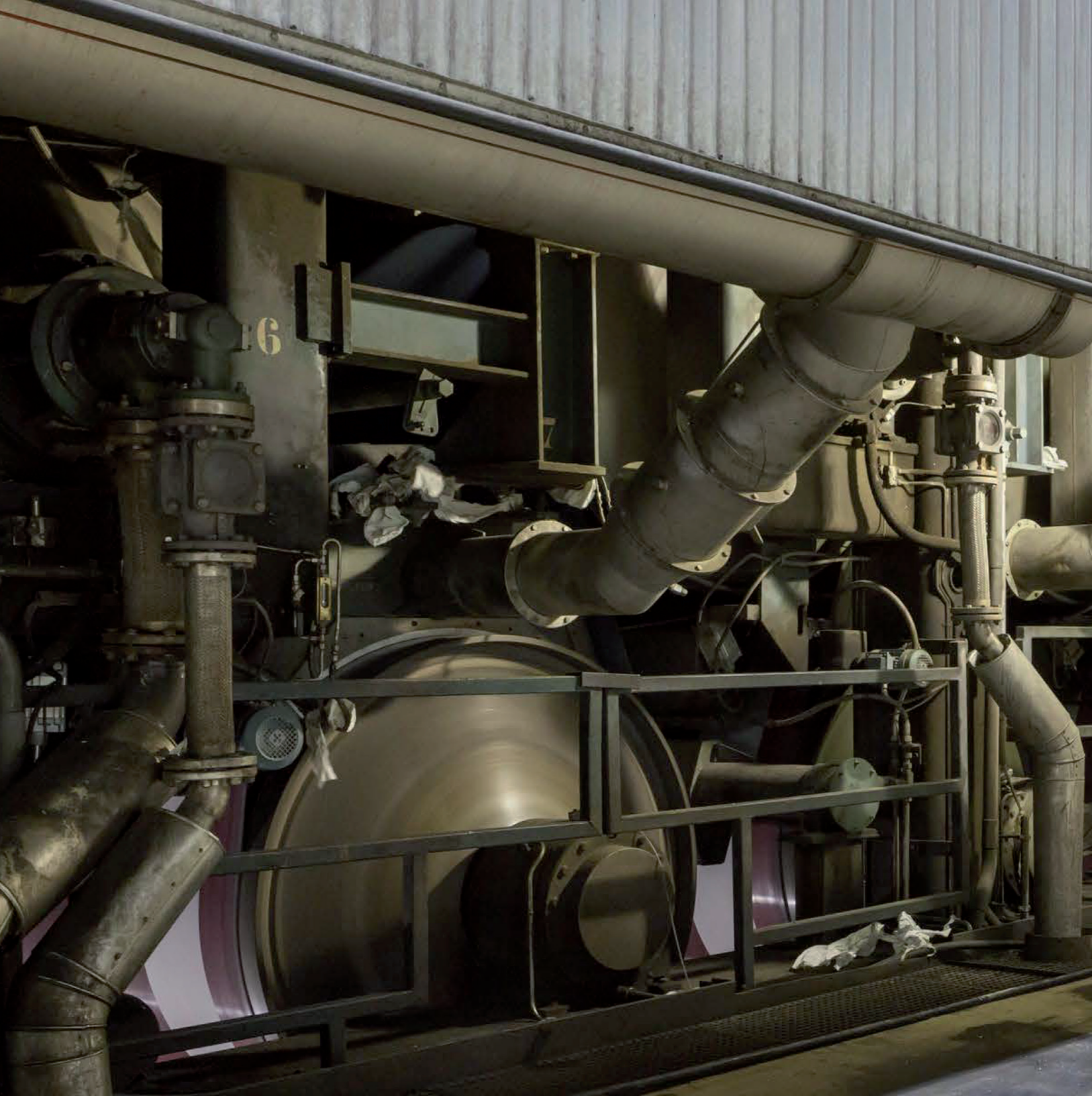
Na ruim vijf jaar safety checks wordt de manier van werken steeds professioneler. Waar in eerste instantie voorzichtig een probleemgebied werd aangekaart met een tip ter verbetering, wordt nu stelliger gesignaleerd en gerapporteerd. Voor bezochte bedrijven biedt dat duidelijkheid, mede doordat het wettelijk kader wordt genoemd. Safety checkers geven steeds meer en betere adviezen.

Afstemming van de werkwijze tussen de teams gebeurt in de overlegvergaderingen van de arbocommissies/-coördinatoren van de deelnemende branches die meerdere keren per jaar worden georganiseerd. Daarnaast organiseren we ieder jaar een intervisiebijeenkomst voor alle safety checkers. Deze sessie biedt naast een inhoudelijke verdieping op de onderwerpen ook gelegenheid tot netwerken. Arbo-coördinatoren hebben binnen het bedrijf vaak minder mogelijkheden om te sparren met een vakgenoot. De netwerkfunctie van de brancheorganisaties voorziet hierin. Tijdens intervisiebijeenkomsten is speciale aandacht voor communicatieprocessen en -vaardigheden.

Referentiekader safety checker

Bij de safety checks is - sinds de start van het programma in 2010 - het referentiekader van de safety checker een aandachtsgebied. We stimuleren scherpte en eigen initiatief, maar tegelijkertijd willen we voorkomen dat de eigen interpretatie de norm wordt. Vandaar dat we werken vanuit de arbo-catalogus en wetgeving.

Het aanreiken van een specifieke oplossing is waardevol, maar dan moet worden aangegeven hoe de oplossing zich verhoudt tot wet- en regelgeving. Dit aspect nemen we ook mee tijdens het periodiek overleg via de arbo-commissies/-coördinatoren en tijdens de jaarlijkse intervisiedag.

‘Samen een werkproces en de bijbehorende apparaten doornemen: wat kan veiliger, wat kan gezonder, hoe zorgen we voor minder verstoringen? Medewerkers op de werkvloer betrekken. Dat levert een grotere betrokkenheid en veiliger werk op. Na een incident samen analyseren levert systematische verbetering op. Stap voor stap. Iedereen staat dan weer stil bij de gevaren aan en op het werk. Dat draagt bij aan het veiligheidsbewustzijn.’

Marga Zuurbier,
directeur arbeidsomstandigheden Inspectie SZW

Extra aandacht voor…

Machineveiligheid
Veilig werken begint met veilige arbeidsmiddelen. In een productiebedrijf is machineveiligheid een voortdurend aandachtspunt en tijdens safety checks wordt onder andere gekeken naar de manier waarop bewegende delen zijn afgeschermd. Onvoldoende afscherming kan leiden tot knelplaatsen in een machine; dit zijn typisch posities waar een medewerker tijdens zijn werkzaamheden letsel kan oplopen.

Naast productiemachines richten we ons op installaties die een hoog risico kunnen vormen, zoals papierafvalverwerkingsmachines. Deze machines staan vaak in aparte ruimten en krijgen niet altijd dezelfde aandacht als machines waarop productie wordt gedraaid. Het zijn meestal plekken waar mensen alleen werken en soms zelfs maar een deel van hun tijd aanwezig zijn. Hierdoor kan het gebeuren dat een risicovolle activiteit in de praktijk onbekend is en onvoldoende wordt beheerst.

Lockout Tagout Tryout (LTT)
Hoe kan een bedrijf de risico's van (rest-)energie in installaties beheersen, zodat onder alle omstandigheden voorkomen wordt dat iemand verrast wordt door stroom, stoom, beweging of een andere energiebron? Lockout Tagout Tryout (LTT) is een werkmethode waarmee werkzaamheden aan installaties alleen starten nadat stapsgewijs een zogenaamde nulenergiestatus bereikt en gecontroleerd is. Deze status blijft door het gebruik van 'lock' (vergrendeling) en 'tag' (veiligheidskaart) geborgd en zichtbaar, totdat de werkzaamheden zijn afgerond en de installatie stapsgewijs wordt vrijgegeven voor inbedrijfstelling.

Tijdens de safety check kijken we hoe LTT functioneert in het bedrijf. De basis is een duidelijke werkmethode (procedure), die gedocumenteerd en gecommuniceerd is. Maar ook kijken we of medewerkers begrijpen wat er van hen verwacht wordt en of LTT wordt toegepast in de praktijk. Met een goed werkend LTT-systeem zijn er heldere beheersmaatregelen van kracht, die effectieve bescherming bieden bij werkzaamheden aan machines en installaties.

Intern transport
Voor de interne logistiek werken veel bedrijven met heftrucks, kranen en rollenbanen. Veilig werken met heftrucks staat centraal tijdens een safety check, omdat hiermee regelmatig aanrijdingen plaatsvinden die schade aan mens en materieel veroorzaken.

Afhankelijk van de specifieke situatie in een bedrijf, wordt tijdens een safety check gelet op zaken zoals een verkeersplan en -regels, onderhoud van heftrucks, opleiding en werkhouding van bestuurders en het beheer van heftrucks.

Valgevaar
Dit zijn de risico's die verband houden met het vallen van mensen en materialen waardoor verwondingen en/of schade kunnen ontstaan. Het gaat niet alleen om medewerkers van de bedrijven, maar ook om *contractors* (externe medewerkers die onder supervisie van een buitenfirma werkzaamheden uitvoeren).

Bij valgevaar gaat het naast het werken op hoogte (boven 2,5 meter) om werkzaamheden waarbij gewerkt wordt met ladders, trappen en bordessen. Ook bij het voorkomen van struikelen is veel winst mogelijk; hier wordt tijdens de safety checks de relatie gelegd met orde en netheid in het bedrijf.

Besloten ruimten
Een besloten ruimte is een (deels) gesloten omgeving, die niet is ontworpen voor het verblijf van personen, maar waar wel activiteiten plaatsvinden die gevaarlijk kunnen zijn. Besloten ruimten zijn bijvoorbeeld putten, sleuven of (zetmeel)silo's, waarin af en toe werkzaamheden worden uitgevoerd als inspecties, schoonmaak, onderhoud of reparaties. Om veilig te kunnen werken in besloten ruimten zijn preventieve maatregelen noodzakelijk.

Tijdens een safety check wordt gekeken of er besloten ruimten in het bedrijf voorkomen en of de beheersmaatregelen aansluiten bij dit specifieke risico. Als er besloten ruimtes zijn, komen zaken zoals werkvergunning, metingen, mangatwacht, apparatuur en BHV aan de orde.

'Een safety check werkt in twee richtingen. De safety checker ziet enerzijds hoe andere bedrijven met veiligheid omgaan en leert daar zelf van. Anderzijds kijkt hij/zij met vreemde ogen, maar met kennis van de sector, naar hetgeen er binnen het bezochte bedrijf gaande is en geeft daarover advies.'

Bauke van der Molen Kuipers,
directeur Smurfit Kappa TWINCORR

Safety checker aan het woord: Rand Hamam

‘Veiligheid? Er valt nog veel winst te behalen!’

Via haar werk als EH&S-manager bij Goglio North Europe in Zaandam kwam Rand Hamam in contact met safety checks. Ze besloot zelf safety checker te worden, ‘omdat veiligheid onze verantwoordelijkheid is’.

'Het werk van safety checker houdt me scherp en helpt me out of the box te denken. Bij veiligheid komt veel kijken. Het is een terrein waarop nog veel winst te behalen valt, enerzijds door het gebruik van techniek, anderzijds door gedrag en bewustwording.'

Hoe ben je safety checker geworden?
'Toen Erwin Heijnsbroek twee jaar geleden naar Goglio kwam voor een safety check wees hij me op de mogelijkheid zelf safety checker te worden. Ik nam al deel aan de werkgroep gevaarlijke stoffen en werd toen ook lid van de Kartoflex Arbo Commissie (KAC). Binnen Goglio ben ik als EH&S-manager onder andere verantwoordelijk voor veiligheid. Ik probeer de hele organisatie in dezelfde richting te laten varen. Dat vraagt veel inzet van iedereen. Door mijn werk als safety checker leer ik hoe andere bedrijven met dit thema omgaan en kan ik mijn kennis en ervaringen intern delen.'

Hoe werkt een safety check in de praktijk?
'Ik begin mijn bedrijfsbezoek met een korte introductie van mezelf en Kartoflex en vertel wat een safety check inhoudt. Bij de rondgang door het bedrijf stel ik veel vragen en kijk ik vooral rond. Ik ga uit van wat ik op dat moment in de praktijk zie, ook al houd ik meestal wel een aantal thema's in mijn achterhoofd, op basis van de website en/of vorige rapportages. Na de rondgang vraag ik naar de Kartoflex branche-RI&E, naar mogelijk recente ongevallen en naar lopende programma's op het gebied van veiligheid. Daarna koppel ik mijn bevindingen terug aan het bedrijf. De directie krijgt de gelegenheid daarop te reageren. Daarna is het rapport definitief. Ik benoem altijd de goede zaken. Met een positief-kritische blik doe ik als dat nodig is aanbevelingen.'

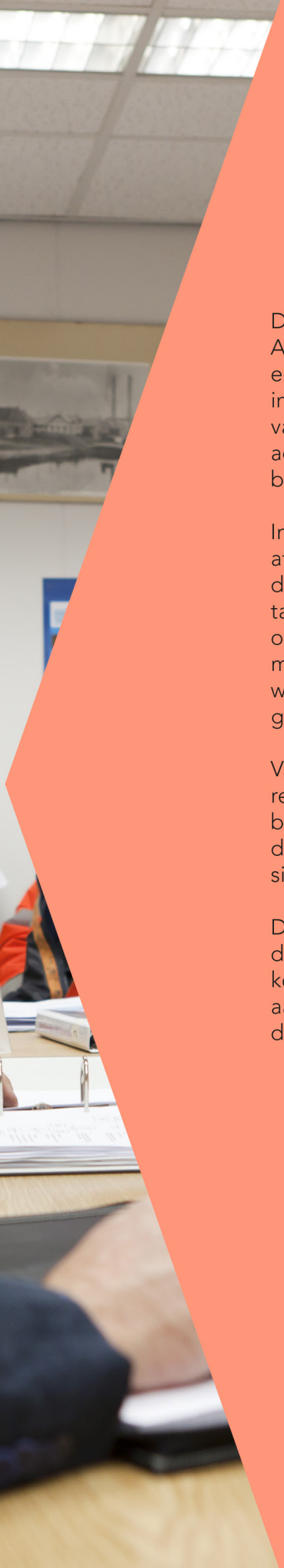
Zijn er zaken waar je speciaal op let?
'Ieder jaar stellen we een aantal thema's vast. Een bedrijf kan ook zelf onderwerpen aandragen. Machineveiligheid, gevaarlijke stoffen, geluid en veilig gedrag zijn zaken waar ik altijd op let. Dragen medewerkers persoonlijke beschermingsmiddelen? Dat kan iets zeggen over gedrag. Ook een medewerker die zijn collega attendeert op de veiligheid op zijn werkplek zegt iets over hoe een organisatie met veiligheid omspringt. Andere thema's zijn per bedrijf verschillend en komen bij de rapportage en/of aanbevelingen aan de orde.'

Wat zijn voor jou de belangrijkste leerpunten?
'Ik word positief verrast als ik zie dat veiligheid in organisaties wordt gedragen: niet alleen door het management, maar ook door de mensen op de werkvloer. Dat stemt me optimistisch. Als ik merk dat dat niet zo is, dan geef ik dat terug in mijn aanbevelingen, meestal aan de hand van praktische voorbeelden. De uitvoering daarvan ligt vervolgens bij het bedrijf. Wat ik zelf vooral leer, is hoe je adviezen het beste aan het management overbrengt, hoe je aanbevelingen met feiten onderbouwt en hoe je mogelijke oplossingen aandraagt.'

Hoe reageren Kartoflex-leden op een bezoek?
'Sommige leden weten vooraf niet precies wat ze kunnen verwachten. Na afloop van een safety check hoor ik echter regelmatig geluiden als: hier heb ik echt iets aan of dit had ik niet verwacht. Ze zien dat de effort van een safety check zich terugbetaalt in een verbetering van de veiligheid. Je houdt bedrijven als het ware een spiegel voor, ook al is het een momentopname. Samen kijken we vanuit de praktijk naar verbetermogelijkheden of hoe we soms de focus kunnen verleggen.'

Wat neem je zelf mee uit een safety check?
'Zoals gezegd probeer ik me meer te focussen op de vertaalslag van praktische zaken naar beleidsniveau. Als EH&S-manager houd ik me veel met arbo-zaken bezig. Om daar intern meer aandacht voor te krijgen en om meer draagvlak te creëren, heb ik de *werkgroep arbo* opgericht. Daarin heeft ook iemand uit het managementteam zitting, zodat er nu een direct lijntje naar de directie is.'

Vijf jaar safety checks: we maken de balans op

De start van de safety checks bracht een continue uitwisseling van kennis op gang. Arbo-specialisten die een collega-bedrijf bezoeken doorbreken bedrijfsblindheid in een organisatie en kaarten onderwerpen aan die zij herkennen en soms recentelijk zelf in hun eigen situatie hebben opgelost. Ook de safety checker leert van oplossingen van collega's en van de gesprekken hierover. Daarnaast ontwikkelt een safety checker adviesvaardigheden als de eigen inzichten en ideeën bij de afronding van een bedrijfsbezoek voor het voetlicht worden gebracht.

Inmiddels werken meer dan dertig arbo-specialisten als safety checker. Er zijn heldere afspraken gemaakt over vertrouwelijkheid, zodat op een professionele manier met bedrijfsinformatie wordt omgegaan. Zaken zoals opleiding, procesbegeleiding en rapportage lopen via het Verbond Papier & Karton: hiermee is de borging van kwaliteit bij een onafhankelijke partij ondergebracht. Ook in onderlinge afstemming is voorzien: éénmaal per jaar wordt een landelijke intervisiedag georganiseerd voor alle safety checkers, waarop kennis en kunde naar een hoger niveau worden gebracht en ervaringen worden gedeeld.

Vanuit de safety checks ligt het accent niet op 'goed of fout'. Het voldoen aan wet- en regelgeving zien we als het minimum. Het accent ligt op een streven naar continue verbetering: niet alleen van arbeidsveiligheid, maar ook van de algemene bedrijfsvoering, door tegelijkertijd te streven naar productiviteit, efficiency en kwaliteit. Integrale oplossingen dus, vanuit herkenbare risico's.

De afgelopen jaren is de koudwatervrees voor safety checks overwonnen. We hebben duidelijke afspraken die worden nageleefd en de waarde van safety checks voor bezoeker en ontvanger is aangetoond. Hiermee hebben we in onze sector invulling gegeven aan 'horizontaal toezicht' op arbo-gebied en een waardevol initiatief toegevoegd aan de ondersteuning voor aangesloten bedrijven.

'Safety checks zijn de drijvende kracht achter het succes van ons programma rondom veilig werken. Alle partijen leren ervan. Het is een instrument dat we moeten koesteren!'

Gerrit Jan Koopman, directeur Koninklijke VNP

EIDSZONE
Smurfit Kappa
VERING
EX-Zone
SAFETY

Vrijwillig maar niet vrijblijvend

Een safety check is een adviesbezoek aan een bedrijf, waarbij door deskundigen uit de branche een beoordeling wordt gemaakt van de arbo-status. Een *check* bestaat uit een formeel en een informeel onderdeel. Het formele deel volgt het thema dat (branchebreed) wordt beoordeeld. De arbo-catalogus dient dan als leidraad. Het informele deel biedt de mogelijkheid om breder te kijken, waarbij het aandachtsgebied naar behoefte van de ontvangende partij bepaald kan worden. Sinds een aantal jaren werkt het Verbond Papier & Karton volgens deze methode. Dat valt bij de leden van Kartoflex in goede aarde. Sterker nog: de safety-checkbezoeken zijn zeer populair.

Het voordeel van de adviesbezoeken is dan ook erg groot. Bedrijven worden bezocht door een team deskundigen op het gebied van veiligheid en gezondheid dat adviseert en meedenkt in het vinden van bruikbare, praktische oplossingen. Ze krijgen tips & raad en er wordt uitleg gegeven over het toepassen van de branche-RI&E, waarin de arbo-catalogus is geïntegreerd. De mensen die langskomen zijn deskundigen afkomstig van bedrijven binnen de sector. Met veel kennis van technieken en processen als bagage adviseren collega's van verschillende bedrijven elkaar over arbo-zaken. Op het gebied van veiligheid en gezondheid concurreren we niet, maar werken we samen en delen we informatie.

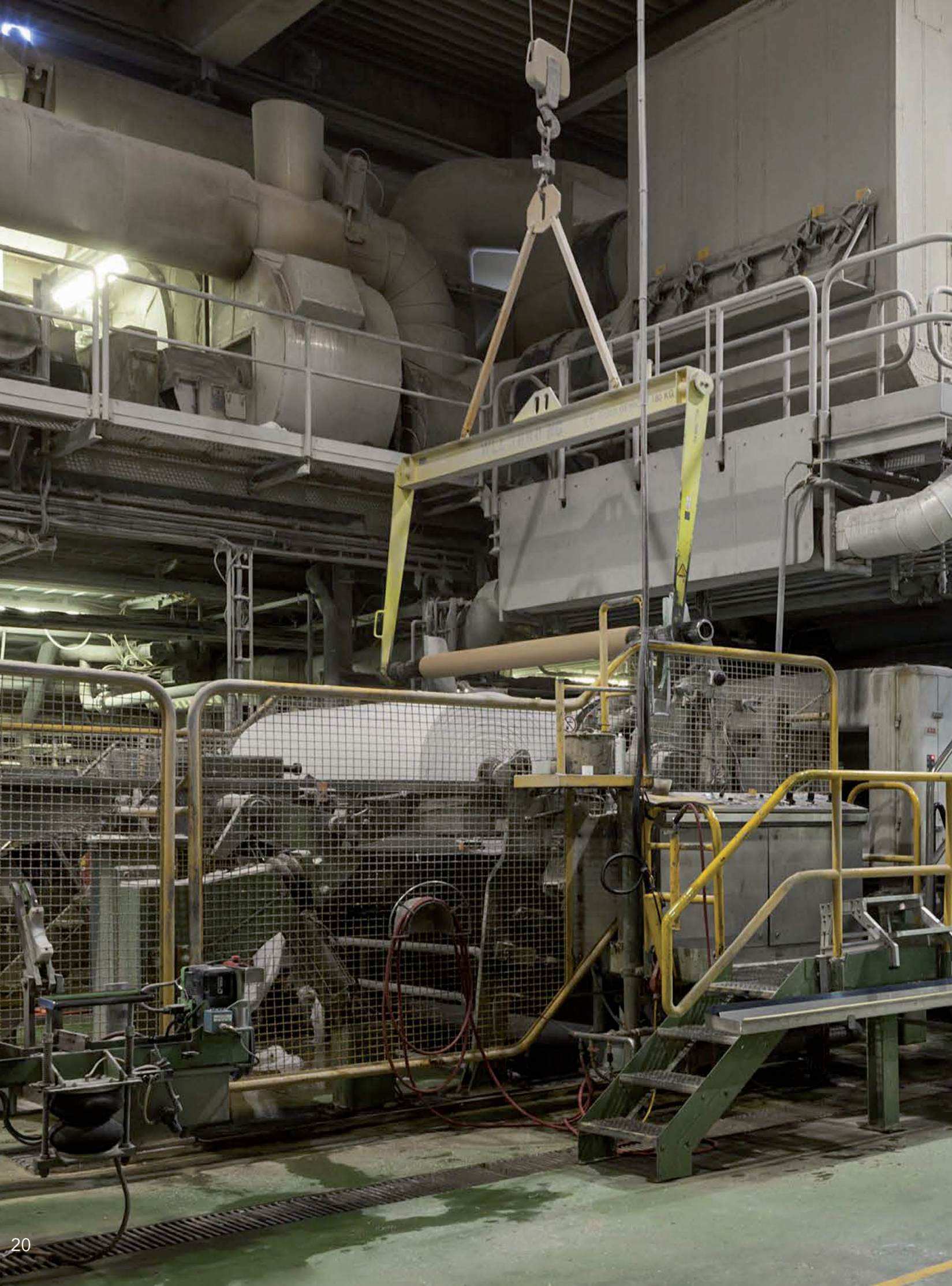
De safety checks zijn overigens niet mals. De adviesbezoeken gaan diep op inhoud en er wordt gewezen op en van gedachte gewisseld over tal van aandachtsgebieden. Een bezoek is voor alle partijen leerzaam, want er is veel kennis voorhanden binnen de ledenkring en vanuit het Verbond Papier & Karton. Steeds wordt gekeken hoe oplossingen en verbeteringen kunnen worden aangereikt en een bedrijf stappen vooruit kan maken. Binnen de sector wordt zo op eigen initiatief en op gestructureerde wijze kennis gedeeld en leggen we de lat hoog bij de daadwerkelijke verbetering van het veiligheidsniveau.

Een van de graadmeters voor het succesvolle arbo-beleid is de *frequentie-index ongevallen*. Die laat zien dat het aantal ongevallen met verzuim de afgelopen tien jaar met ruim 70 procent afnam. Zonder twijfel spelen de safety checks hierin een belangrijke rol. Daarnaast plukken we de vruchten van nuttige *arbo-tools* als de branche-RI&E en de arbo-catalogus. De kracht van de safety checks is dat zij maatwerk bieden. Het advies van specialisten uit de branche gaat verder dan een klinische beoordeling van het implementatieniveau van programmaonderdelen. De professionals die de check uitvoeren, ervaren het als een uitdaging om hun kennis en ervaring onder andere omstandigheden aan collega-bedrijven beschikbaar te stellen.

Safety checks fungeren soms als ijsbreker, omdat de beperkingen die nu en dan binnen een werksituatie worden ervaren, tijdens een 'externe check' worden doorbroken. Er wordt heldere en klare taal gesproken, altijd opbouwend en op zoek naar de best passende oplossing. De leden van Kartoflex zijn bijna allemaal inmiddels een of twee keer bezocht. De bezoeken worden verricht op initiatief van het bezochte bedrijf.

De checks zijn volledig vrijwillig, maar zeker niet vrijblijvend. Hoe meer we weten en hoe meer bewustzijn er ontstaat, hoe meer actie we kunnen nemen om daadwerkelijk de gezondheid en veiligheid te verbeteren. Safety checks zijn een prachtig initiatief, dat door de leden van Kartoflex als een sterke meerwaarde van het lidmaatschap wordt beschouwd.

Hans van Schaik
Directeur Kartoflex

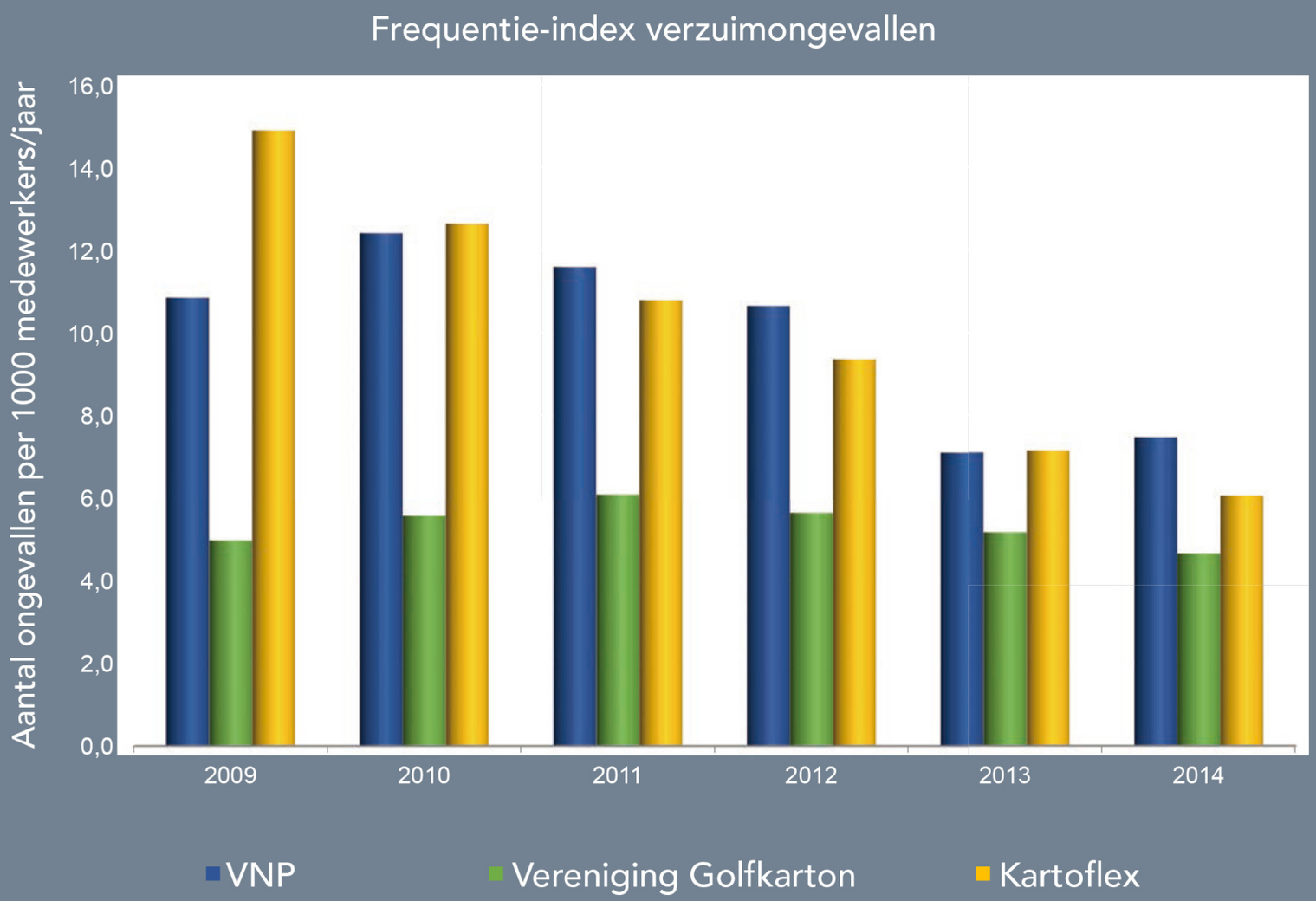

‘De FNV is groot voorstander van safety checks binnen de papier- en kartonsector, omdat zij bijdragen aan verbetering van de veiligheid en de transparantie van de sector. Bedrijven houden elkaar alert en laten zien dat veiligheid zelfs prioriteit heeft boven de concurrentiepositie.’

Mariska Razoux Schultz, sectorhoofd industrie, FNV

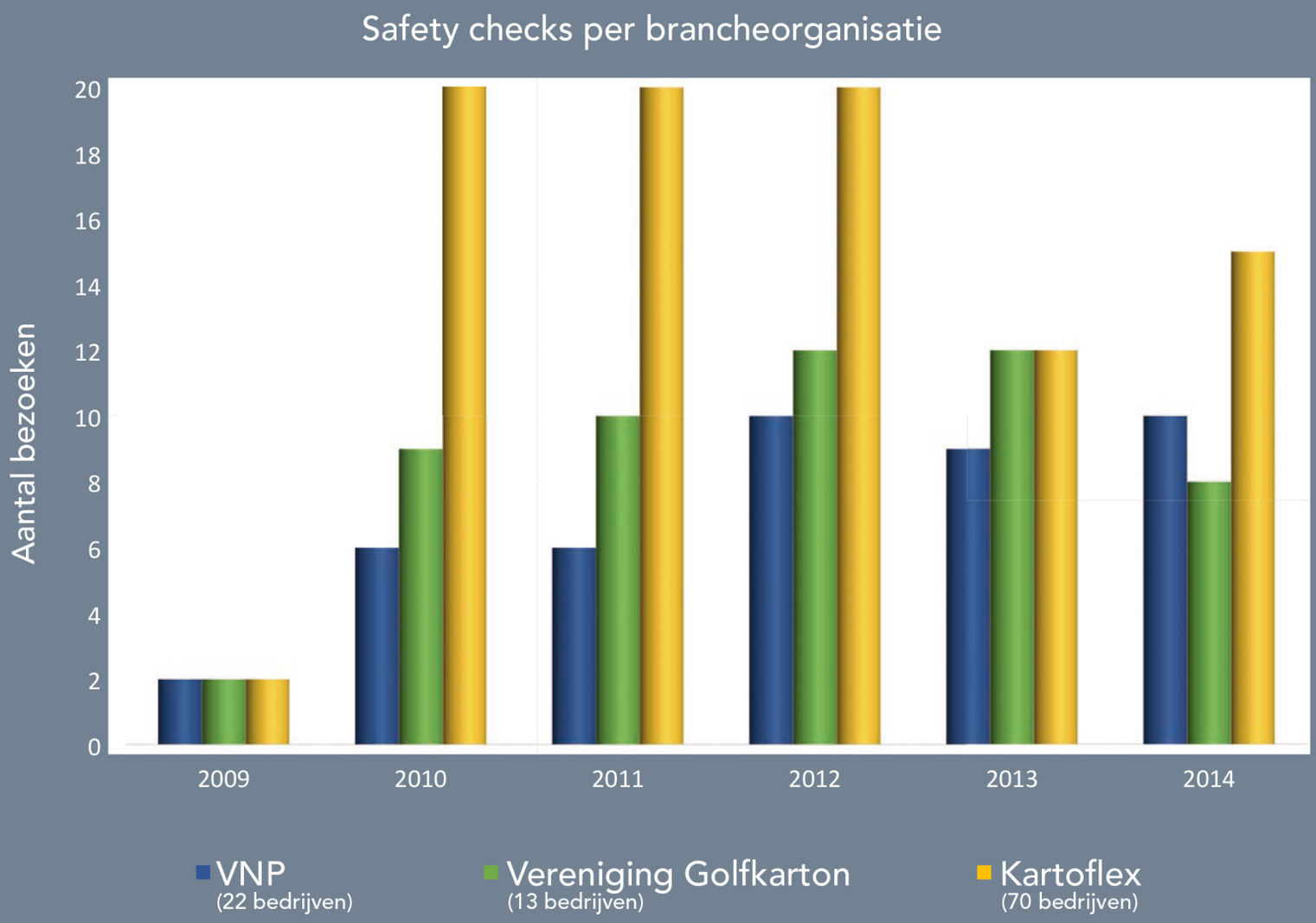
Safety checks dragen bij aan daling aantal ongevallen

In 2014 zijn 33 bedrijven bezocht voor een safety check. De meeste bezoeken (22) werden uitgevoerd door twee personen; de overige bezoeken zijn uitgevoerd door één safety checker. Bij bedrijven die door één persoon werden bezocht ging het over het algemeen om kleinere bedrijven.

Alle impulsen en verbeteringen op arbo-gebied hebben een positieve invloed op het aantal ongevallen in onze sector. Eén van de indicatoren waarmee we ongevallen monitoren, is de *frequentie-index verzuimongevallen*. Die laat zien dat ongevallen met verzuim de afgelopen jaren steeds minder voorkomen.

Naast het verzamelen van statistieken wordt ook veel gecommuniceerd over ongevallen. Meldingen worden kort en bondig weergegeven en onder de noemer 'het kan u ook gebeuren' verspreid. Binnen de sector wordt vaak gewerkt met vergelijkbare machines en processen. Een (bijna-)ongevalsmelding van het ene bedrijf kan een collega-bedrijf helpen het onderliggende risico nog eens extra aandacht te geven.

‘Mooie doelstelling om de sector in 2020 ongevalsvrij te laten zijn’

Hoe beleven onze bedrijven veilig werken? Welke keuzes worden gemaakt om veiligheid niet alleen iets van het management te laten zijn, maar van alle werknemers? We nodigden Jos Manders (KAM-coördinator Van Houtum) en Corné Sterke (arbo-coördinator VPK Packaging) uit voor een dubbelinterview en legden een aantal stellingen voor. ‘Veiligheid is een randvoorwaarde om werkzaamheden te mogen en kunnen uitvoeren.’

Een veilige werkomgeving is voor ons belangrijker dan een beetje extra omzet
Jos Manders: ‘Het zou kortzichtig zijn om te kiezen voor een beetje extra omzet ten koste van een veilige werkomgeving. Investeren in veiligheid betekent investeren in de toekomst, zowel die van onze medewerkers als die van het bedrijf. Daarnaast creëert een veilige werkomgeving omzetmogelijkheden. Onveiligheid kost omzet en geld. Om maar te zwijgen over mogelijk menselijk leed.’
Corné Sterke: ‘Een veilige werkomgeving is voor VPK net zo belangrijk als de omzet. Onze filosofie is dat alle werkzaamheden veilig uitgevoerd kunnen en moeten worden. Uit onze data blijkt dat de veiligste fabrieken eveneens de meest productieve zijn. Het spanningsveld tussen *volume* en veiligheid is wellicht minder groot dan veel mensen vermoeden. Als *VPK Group* hanteren we het statement *great to work for.* We bieden al ons personeel een veilige werkplek. Dat is een keiharde afspraak.’

Onze resultaten op het gebied van veilig werken zijn een prestatie van alle medewerkers
Jos Manders: ‘Absoluut. Veiligheid raakt iedereen die op onze locaties aanwezig is - ook *contractors* en bezoekers. Het neerzetten van mooie resultaten op het gebied van veiligheid is een collectieve prestatie van iedereen die bij Van Houtum over de vloer komt.’
Corné Sterke: ‘Het is onze visie dat positieve resultaten een prestatie zijn van iedere medewerker. Dat bereiken we door medewerkers te trainen op veiligheidsbewustzijn, observaties uit maandelijkse rondgangen te bespreken en veiligheid onderdeel te laten zijn van werkoverleggen. Als mensen de veiligheidsregels niet naleven, nemen we maatregelen.’

In onze interne communicatie besteden we veel aandacht aan veilig werken
Jos Manders: ‘Veiligheid is op alle niveaus en op allerlei manieren altijd het eerste focuspunt. Of je nu het dagelijks productieoverleg neemt of het overleg van de technische dienst: veiligheid is altijd het primaire agendapunt. Daarnaast is veiligheid voor ons de absolute randvoorwaarde om werkzaamheden te mogen en kunnen uitvoeren.’
Corné Sterke: ‘We werken met een meldingssysteem. Daarmee heeft iedere collega de bevoegdheid onveilige situaties te melden. Zo krijgen we *knelpunten* in beeld. Die worden doorgestuurd naar de afdelingsverantwoordelijke. Hij of zij communiceert erover met zijn of haar medewerkers. Veiligheid is een deel van ons werk; er wordt veel over gesproken.’

In onze visie op veiligheid laten we ons inspireren door andere papier- en (golf)kartonbedrijven
Jos Manders: ‘Wij waarderen de constructieve inbreng van de branche en de branchegenoten heel erg. Delen van informatie, kennis en best practices helpt ons hier zeer bij. Een goed voorbeeld zijn safety checks. Daar wordt kennis gebracht en gedeeld met en door de bedrijven. Ook wij hebben daar voordeel bij. Daarnaast laten we ons door iedereen inspireren. Elk goed voorbeeld is een kans om een stap te zetten om ons bedrijf nog veiliger te maken.’
Corné Sterke: ‘Good practices op het gebied van veiligheid ontvangen wij met open armen en implementeren we in onze organisatie, zodat we nog veiliger werken. Andersom hoop ik dat onze safety checkers andere bedrijven inspireren hetzelfde te doen.’

Nul ongevallen in de sector is heel goed mogelijk
Jos Manders: 'Dit zal altijd de ambitie van de sector moeten zijn. Nul ongevallen is zeker niet onmogelijk, maar dan moet iedereen veiligheid topprioriteit geven en bereid zijn forse inspanningen te leveren. Is het geen mooie doelstelling om in 2020 de sector ongevalsvrij te laten zijn?'
Corné Sterke: 'We moeten blijven werken aan het reduceren van risico's. In onze filosofie is ieder ongeval te voorkomen. Nul ongevallen kan absoluut, al is het uitkijken dat dat niet leidt tot het overnemen van banen door robots.'

Smurfit Kappa
Smurfit Kappa
Smurfit Kappa

We gaan door!

Samenwerking op arbo-gebied wordt in onze sector op een vooruitstrevende manier ingevuld. Met het Verbond Papier & Karton is een structuur gevonden waarin de safety checks een prominente plaats hebben. Als gevolg daarvan stijgt de aandacht voor veilig werken en laat het aantal ongevallen een dalende lijn zien.

Het succes van de safety checks is enerzijds te danken aan een groeiende groep enthousiaste safety checkers die tijd investeert in het collectief verbeteren van de arbeidsveiligheid en anderzijds aan de deelnemende bedrijven, die tijdens een safety check bereid zijn om open en constructief te kijken naar de eigen bedrijfsvoering.

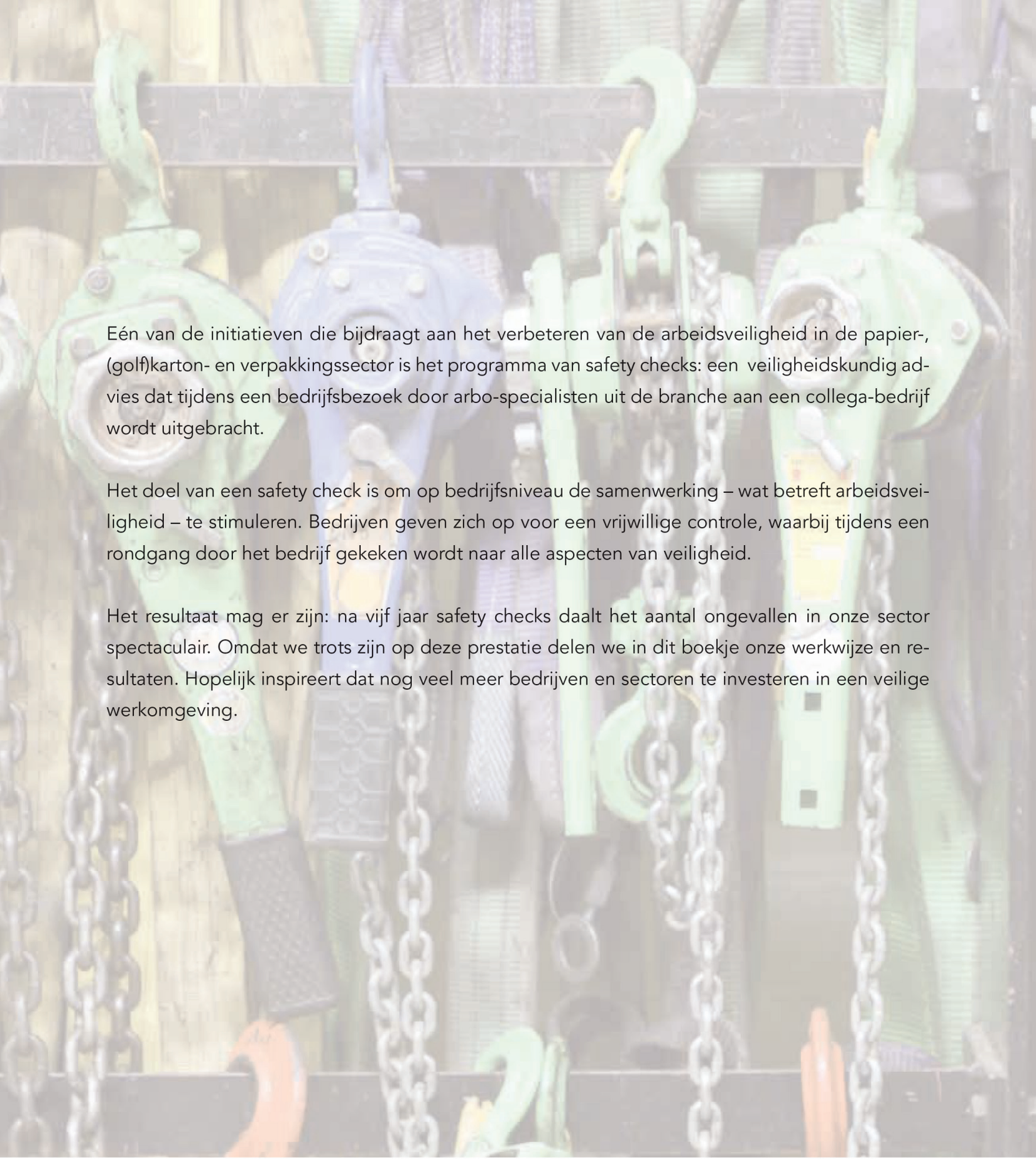
Scherpte vasthouden
In de werkwijze is de dialoog over veilig werken belangrijk. Door scherp te kijken naar zowel de techniek, de organisatie als de medewerkers in een bedrijf komen verbeterpunten aan de oppervlakte die in de dagelijkse praktijk gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Scherpte vasthouden is dus belangrijk voor de safety checkers, zodat de waarde van de *checks* volledig wordt benut.

Vertrouwelijk
De rapportages worden vertrouwelijk behandeld. Vertrouwelijkheid is één van de fundamenten van het succes van de safety checks; daar zijn we zuinig op. Tegelijkertijd willen we de beschikbare informatie goed en zinvol gebruiken om sectoraal stappen voorwaarts te zetten. Het open format waarvoor in de rapportage is gekozen maakt het niet mogelijk om de waarnemingen in tijd met elkaar te vergelijken. Toch zou een verdere analyse van de bevindingen per brancheorganisatie, in combinatie met de informatie die in ongevallenstatistieken beschikbaar is, nieuwe inzichten kunnen bieden. Hiermee kunnen we bijvoorbeeld de spreiding in de branches in kaart brengen of het pakket aan thematische ondersteuning uitbreiden.

Blijven verbeteren
De ontwikkelingen bij de deelnemende bedrijven hebben ertoe geleid dat ook de werkwijze tijdens safety checks verandert. Gaandeweg nemen we scherper waar en geven we duidelijkere adviezen, waarmee bedrijven meer uit een bezoek kunnen halen. In veel gevallen treedt een verschuiving op van ‘voldoen aan wetgeving’ naar het delen van goede praktijken. Hierdoor groeit de safety checker mee en blijft het proces van ‘halen en brengen’ van kennis een bron voor continue verbetering.

‘Een safety check is een wake-upcall. Hoewel iedereen dag in en dag uit veel inspanningen levert om veiligheid te verbeteren via allerlei initiatieven, blijven we kwetsbaar. De frisse kijk van een externe expert dwingt je telkens weer na te denken en jezelf vragen te stellen over je aanpak. Dat is een grote verdienste van dit programma.’

Peter Loubele,
directeur Sappi Maastricht

Eén van de initiatieven die bijdraagt aan het verbeteren van de arbeidsveiligheid in de papier-, (golf)karton- en verpakkingssector is het programma van safety checks: een veiligheidskundig advies dat tijdens een bedrijfsbezoek door arbo-specialisten uit de branche aan een collega-bedrijf wordt uitgebracht.

Het doel van een safety check is om op bedrijfsniveau de samenwerking – wat betreft arbeidsveiligheid – te stimuleren. Bedrijven geven zich op voor een vrijwillige controle, waarbij tijdens een rondgang door het bedrijf gekeken wordt naar alle aspecten van veiligheid.

Het resultaat mag er zijn: na vijf jaar safety checks daalt het aantal ongevallen in onze sector spectaculair. Omdat we trots zijn op deze prestatie delen we in dit boekje onze werkwijze en resultaten. Hopelijk inspireert dat nog veel meer bedrijven en sectoren te investeren in een veilige werkomgeving.